

PROGRAMUL PARTIDULUI LIBERAL

PENTRU ALEGERILE PARLAMENTARE DIN 28 NOIEMBRIE 2010

CUPRINS

Caracterul și obiectivele politice generale ale Partidului Liberal

Valorile liberale

I. Consolidarea statului de drept

- a. Reforma constituțională
- b. Prevenirea și combaterea corupției
- c. Libertatea economică și concurența liberă
- d. Libertatea de exprimare și independența reală a mediilor de informare
- e. Reorganizarea administrativ-teritorială și cea a administrației publice

II. Politica economică – valorile și soluțiile liberale

- 1) Dezvoltarea sectorului privat
- 2) Rolul statului în economie
- 3) Politica monetar-creditară
- 4) Politica Bugetar-fiscală
- 5) Politica investițională
- 6) Politica industrială
- 7) Politica în domeniul agriculturii
- 8) Politica în domeniul dezvoltării rurale și modernizării satelor
- 9) Politica în domeniul infrastructurii drumurilor și transportului
- 10) Politica în domeniul Societății Informaționale

III. Politica în domeniul protecției sociale

IV. Politica în domeniul educației

V. Politica în domeniul sănătății

VI. Politica de susținere a tineretului și sportului

VII. Politica în domeniul culturii

VIII. Politica în domeniul mediului

IX. Politica în domeniul relațiilor interetnice

X. Politica în problema transnistreană

XI. Politica externă și integrarea europeană

XII. Controlul activității Parlamentului, Guvernului și a Președintelui Republicii Moldova de către alegători

Caracterul și obiectivele politice generale ale Partidului Liberal

Partidul Liberal este o formațiune politică de dreapta, ancorată doctrinar în familia liberalismului european, care militează pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului protejate constituțional, pentru consolidarea democrației și a statului de drept, pentru garantarea proprietății private, pentru inițiativa individuală, concurență și restrângerea rolului statului în economie, pentru economia de piață integrată în sistemul economic global, pentru prosperitate, respectul față de cetățean și familia sa, egalitatea șanselor, coeziune economică și socială.

Partidul Liberal militează pentru eliminarea tuturor consecințelor nefaste ale regimului comunist: doctrina, ideologia și simbolistica totalitară, extremismele politice, intoleranța, procesele de

deznaționalizare continuate în forme ascunse, falsificarea identității naționale a românilor moldoveni, promovarea miturilor propagandistice ale vechiului regim.

PL va continua lupta pentru afirmarea deplină a adevărului științific și istoric privind identitatea națională. Identitatea de neam, comunitatea de istorie, limbă, cultură, spiritualitate și de destin viitor între Republica Moldova și România constituie o componentă fundamentală a proiectului politic de aderare la Uniunea Europeană și este garantul identității noastre europene.

Obiectivele politice generale ale PL sunt: aderarea Republicii Moldova la UNIUNEA EUROPEANĂ și la ALIANȚA NORD-ATLANTICĂ, asigurarea evoluției democratice a statului și crearea tuturor condițiilor pentru prosperitatea cetățenilor.

Valorile liberale

Partidul Liberal promovează valorile liberale, ca principii fundamentale ale statului de drept și ale economiei de piață.

a) Libertatea individuală, respectul față de om și față de familie

Omul, persoana, individul se află în centrul preocupărilor noastre. Individul trebuie să aibă puterea de a alege și de a acționa în mod liber, fără intervenția abuzivă a statului, de a-și utiliza proprietatea și abilitățile după cum crede de cuviință, fără a leza interesele altor indivizi, ori distrugând mediul natural sau bunuri culturale. Individul trebuie să poată alege în mod liber o activitate lucrativă în sprijinul său, al familiei sale și al comunității, să își exprime neîngrădit ideile și să le valorifice, precum și să aibă acces egal la instruire și educație, care sunt esențiale pentru libertatea și participarea acestuia la viața economică și socială.

Acceptând și respectând pluralitatea stilurilor de viață, PL va implementa politici pentru consolidarea instituției familiei, ca premise importante ale dezvoltării individului, ca mediu de formare a caracterelor și de transmitere a cunoștințelor și deprinderilor practice necesare vieții.

b) Egalitatea șanselor

Libertatea economică și competiția creează indivizilor șanse egale în fața oportunităților, chiar dacă, în final, aceștia se diferențiază prin nivelul succesului obținut. Prin urmare, libertatea economică determină inegalitatea economică, dar acest proces are loc în cadrul creșterii continue a nivelului general de prosperitate.

Egalitatea șanselor se poate realiza doar în condițiile când există egalitate în fața legii, accesul liber la informațiile publice, transparența instituțiilor publice, judiciare, precum și o reală libertate în activitatea economică, în alegerea profesiei și a locului de muncă.

c) Proprietatea privată

Proprietatea privată este forma esențială de manifestare a libertății, de aceea proprietatea privată trebuie să fie consfințită și garantată prin lege. Proprietatea privată generează necesitatea și funcționalitatea stimulentei economice. Fără proprietate privată nu poate exista libertate economică. Totodată, fără proprietate privată nu există cointeresarea ca venitul să fie transformat în capital, iar fără capital nu există responsabilitate. Esența politică a tranziției de la economia centralizată la economia de piață poate fi sintetizată în trecerea de la proprietatea de stat majoritară la proprietatea privată majoritară. Cu cât acest proces decurge mai repede, cu atât mai mult cresc șansele de a înfrânge subdezvoltarea economică. Concepția liberală afirmă principiul inviolabilității spațiului privat și respinge orice formă de limitare practică a proprietății private de către stat. De asemenea, concepția liberală susține restrângerea proprietății statului numai la domeniile strategice sau la acele domenii în care sectorul privat sau organizațiile civile înființate de cetățeni nu au șanse să obțină rezultatele scontate. De aceea, PL susține creșterea ritmului și extinderea ariei privatizărilor realizate la prețul pieței, fără nici o discriminare, considerând că

vicierea procedurilor de privatizare concurențială și transparentă conduce la blocarea sau întârzierea efectelor benefice ale privatizării și a dezvoltării unor reale relații de piață.

d) Piața liberă concurențială

Piața liberă este forma cea mai eficientă de organizare a schimburilor permanente dintre indivizi, generate de interesele și nevoile acestora. Piața liberă generează competiția, în lipsa căreia nu se poate vorbi de libertate economică. Prin urmare, cetățenii pot beneficia de avantajele economiei de piață numai în prezența competiției ce obligă companiile să aibă costuri mai reduse și o calitate mai bună pentru mărfurile produse și serviciile prestate. Concepția liberală nu exclude stabilirea de către autoritatea publică a regulilor de joc pentru funcționarea eficientă a piețelor, pentru prevenirea și combaterea practicilor anticoncurențiale. În același timp, liberalismul se opune politicilor discriminatorii ale statului care susțin unele companii în detrimentul altora, prin contracte preferențiale, subvenții, amânări și anulări de impozite etc. Liberalismul se opune și menținerii monopolurilor care generează costuri mari și inegalitate economică între companii și, în primul rând, a companiilor businessului mic și mijlociu. Liberalismul este adversarul natural al corupției, deoarece aceasta distorsionează funcționarea liberă a piețelor și pune indivizii și companiile în poziții inegale în fața oportunităților. Orice fel de politici și practici ale statului, de natură intervenționistă și discriminatorie, generează instabilitatea legislativă, alimentează corupția și distrug competiția și piața.

e) Spiritul întreprinzător

Spiritul întreprinzător este caracterizat de capacitatea de a rezolva rapid și eficient problemele, de a învinge greutățile în realizarea proiectelor asumate. Întreprinzătorii fac posibil progresul. Spiritul întreprinzător face diferența între cei ce pot și cei ce nu pot, între cei care merită mai mult și cei care merită mai puțin, nu numai în domeniul activității economice, dar și în cel al activităților sociale. Recunoașterea meritelor pentru cei cu spirit întreprinzător va determina schimbarea atitudinii oamenilor față de bunăstare. Calea corectă de creare a bunăstării individuale este prin spirit întreprinzător, competență, efort și succes, și nu prin furt, corupție, contrabandă, economie “subterană” sau prin pârgurile puterii.

f) Coeziunea economică și socială

Concepția liberală pornește de la realitatea că în dezvoltarea economică persistă probabilitatea ca anumite activități economice să intre în declin, după cum și unele regiuni pot rămâne în urmă, afectând atât viața cotidiană a oamenilor din zonele respective, cât și coeziunea economică și socială. De asemenea, în orice societate există oameni care, din motive independente de voința lor, nu se pot integra într-un sistem concurențial, necesitând sprijinul societății, mai ales cel al comunităților locale, pentru a găsi ocupații pe măsura aptitudinilor acestora sau, în ultimă instanță, prin includerea în forme de protecție socială, mai ales a categoriilor socialmente vulnerabile. Pornind de la această realitate, ca și de la principiile Uniunii Europene, concepția liberală nu exclude realizarea unor programe structurale pentru a susține, într-un timp limitat și cu respectarea regulilor de concurență, investiții în infrastructura fizică sau industrială a regiunilor rămase în urmă din punct de vedere economic, precum și programe pentru reconversia forței de muncă.

PL are credința fermă că singura soluție reală pentru solidaritatea economică și socială este sporirea bunăstării indivizilor.

PL nu exclude politica de redistribuire a resurselor ca mijloc de atingere a obiectivelor coeziunii economice și sociale, dar consideră că cea mai eficientă formă de redistribuire este accesul cetățenilor la educație, la sistemele moderne de îngrijire și asigurare a sănătății și la cele de asigurări de pensii. Cetățenii Republicii Moldova trebuie să beneficieze de un sistem eficient de asigurări sociale în care se angajează în mod responsabil și să utilizeze toate oportunitățile prin care statul creează un mediu favorabil dezvoltării economice.

g) Statul - partener al sectorului privat în dezvoltarea economică, alocarea descentralizată a majorității resurselor

În concepția liberală, statul trebuie să exercite funcția sa protectoare, garantând libertățile indivizilor. Însă, această funcție a statului trebuie limitată, de regulă, numai la bunurile și serviciile care, în condiții de piață și competiție, nu pot fi asigurate de sectorul privat.

Statul trebuie să acționeze în limita puterii delegate de societate, în condițiile în care majoritatea resurselor financiare și naturale sunt alocate descentralizat prin mecanismele pieței libere, concurențiale. Alocarea eficientă a resurselor impune ca statul să fie neutru, adică să nu avantajeze o persoană sau un grup de persoane în detrimentul altora. Prin politicile sale economice și sociale, în mod deosebit prin dereglementare, statul trebuie să creeze un mediu de afaceri favorabil, stabil și previzibil, fiind, în acest sens, un partener al sectorului privat în dezvoltarea economică. În același timp, statul, prin sectorul public, este un participant direct la viața economică. Singur sau în parteneriat cu sectorul privat, statul asigură bunurile publice fundamentale, cum sunt securitatea indivizilor și a statului, protecția mediului natural, precum și servicii în domeniul sănătății publice, al educației, culturii, protecției persoanelor socialmente vulnerabile etc., fără de care nu este posibilă nici o societate civilizată. În viziunea liberală, administrația publică este redusă la dimensiunile sale normale, strict necesare, după criteriile de eficiență, aflându-se în serviciul și sub controlul cetățenilor, ceea ce permite reducerea nivelului general al cheltuielilor publice și, corespunzător, al impozitelor și taxelor.

h) Libertatea schimburilor economice și culturale între statele care respectă drepturile fundamentale ale omului

Statul, individul și comunitățile locale prosperă pe măsura circulației libere a mărfurilor, serviciilor, capitalului, valorilor culturale și a persoanelor, într-un spațiu politic și geografic cât mai larg, dar în care se asigură protecția drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Numai respectând aceste valori, Republica Moldova se va putea integra în Uniunea Europeană și Alianța Nord-Atlantică. Numai prin asigurarea unor standarde politice, legislative, economice și culturale înalte, Republica Moldova va ajunge la un nivel de prosperitate și putere ce îi va permite să obțină un loc demn în familia civilizației europene.

I. Consolidarea statului de drept

Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate de Constituție.

Pentru consolidarea statului de drept, pentru asigurarea unei funcționări mai bune a instituțiilor democratice, PL propune următoarele soluții:

a) Reforma constituțională

Constituția Republicii Moldova adoptată de Parlament în anul 1994 nu conține voința suverană a poporului ca manifestare de voință generală, care trebuie să o conțină Legea fundamentală a statului. Numeroase articole ale Constituției conțin formulări neclare, cu un dublu înțeles, produc confuzii în viața politică, aduc prejudicii dezvoltării democrației, realizării drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Partidul Liberal pledează pentru elaborarea și adoptarea unei noi Constituții a Republicii Moldova, conformă cu standardele europene în materie constituțională. Noua Constituție va permite:

- consolidarea statului de drept și a supremației legii;
- garantarea unei reale separații și a echilibrului puterilor în stat, prin consolidarea independenței puterii judecătorești;

- asigurarea funcționării corecte a Parlamentului, inclusiv reforma imunității parlamentare, în corespundere cu propunerile făcute de Consiliul Europei;
- respectarea drepturilor omului;
- adoptarea celor mai bune practici europene legate de funcționarea sistemului judiciar;
- asigurarea transparenței actului de justiție;
- consolidarea dialogului cu societatea civilă și implicarea acesteia în procesul de reformă;
- excluderea neutralității prevăzută de art. 11 al Constituției, întrucât prevederea actuală împiedică aderarea Republicii Moldova la NATO;
- restrângerea dreptului la inviolabilitatea domiciliului și a corespondenței numai în condițiile stabilite de Constituție și nu în condițiile legii, cum este prevăzut în actuala Constituție;
- restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți în strictă corespundere cu prevederile Convenției Europene privind Drepturile și Libertățile Fundamentale ale Omului, cu angajamentele asumate față de Consiliul Europei;
- consfințirea limbii române ca limbă oficială;
- dreptul la restituirea de către stat a pierderilor materiale, cauzate cetățenilor prin infracțiuni, reieșind din faptul că statul este garantul respectării drepturilor omului, inclusiv al proprietății private (ulterior statul își va recupera pierderile prin acțiunea de regres către persoana vinovată);
- introducerea dreptului la moștenire, inclusiv a dreptului la moștenire a rudelor de orice grad, excluzând dreptul de moștenire al statului;
- reforma sistemului judecătoresc și a organelor de drept (procuratura, organele afacerilor interne, serviciul de informații și securitate) în corespundere cu standardele internaționale și angajamentele Republicii Moldova (în particular ale acelor care rezultă din aderarea la Convenția Europeană pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale), excluzând dreptul constituțional de numire în funcție a Procurorului general de către Parlament, fapt ce ar corespunde exigențelor Consiliului Europei;
- transparența formării, administrării, utilizării și controlului resurselor financiare ale statului, ale unităților administrativ-teritoriale și instituțiilor publice;
- organizarea administrativ-teritorială a teritoriului Republicii Moldova sub aspect administrativ în comune, orașe, regiuni, inclusiv localitățile din stânga Nistrului, și unitatea teritorială autonomă găgăuză.

b) Prevenirea și combaterea corupției

PL va acorda o atenție deosebită politicilor de prevenire și combatere a corupției. Actualul cadru legislativ pe acest domeniu este deficitar și creează impedimente în aplicarea corespunzătoare a prevederilor legale.

Pentru a depăși aceste deficiențe sunt necesare următoarele măsuri:

- îmbunătățirea mecanismelor de implementare a legilor;
- ajustarea Codului penal la prevederile convențiilor civilă și penală ale Consiliului Europei și la cele ale Convenției ONU împotriva corupției;
- înlăturarea deficiențelor Legii privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății identificate care se referă la obiectul declarării, conținutul declarației, ineficiența mecanismului de control al declarațiilor și răspunderea pentru încălcarea prevederilor legii;
- înlăturarea deficiențelor Legii cu privire la conflictul de interese, care se referă la declararea intereselor personale, comisia principală de etică, răspunderea pentru încălcarea prevederilor legii petițiilor și cererilor cetățenilor, gradul de transparență a declarațiilor cu privire la interesele personale ale funcționarilor;

- eliminarea deficiențelor Legii privind Codul de conduită a funcționarului public, care se referă la primirea cadourilor, conflictul de interese, răspunderea pentru încălcarea prevederilor Codului.

c) Libertatea economică și concurența

PL va promova și susține libertatea economică și concurența loială ca principii fundamentale de desfășurare a activității economice în țară. *În acest sens politica PL va urmări:*

- optimizarea cerințelor administrative prin aprobarea cadrului juridic relevant, implementarea, simplificarea schemei de raportare și a obligațiilor administrative, limitarea la minim a numărului de licențe și autorizări necesare pentru inițierea activităților economice;
- simplificarea și stabilizarea legislației, de care depinde funcționalitatea piețelor produselor, serviciilor, muncii și capitalului, astfel încât costul intrării și al ieșirii de pe piață, precum și cel al tranzacțiilor să se reducă;
- simplificarea procedurilor administrative de autorizare pentru inițierea/încetarea, licențierea și autorizarea unei activități economice, ca și pentru înregistrarea modificărilor privind statutul și acționariatul unei societăți comerciale;
- excluderea monopolului în toate domeniile și ramurile de activitate;
- diminuarea ponderii “economiei subterane”;
- dezvoltarea dialogului cu investitori și antreprenori privind modalitățile de îmbunătățire a climatului de afaceri pentru crearea unui mediu de afaceri potrivit.

d) Libertatea de exprimare și independența reală a mediilor de informare

În acest domeniu politica PL va urmări:

- asigurarea independenței editoriale a posturilor publice de radio și televiziune;
- modernizarea și profesionalizarea Companiei Publice “Teleradio- Moldova” conform standardelor europene;
- depolitizarea CCA și a procesului de atribuire a frecvențelor;
- adoptarea unui nou Cod al Audiovizualului care ar reglementa: asigurarea independenței financiare reale a Companiei “Teleradio-Moldova”, inclusiv prin elaborarea și adoptarea unor bugete pentru o perioadă mai mare decât cea a guvernării, introducerea taxei pentru audiovizualul public, care va implica cetățenii în responsabilizarea audiovizualului public;
- dezbateră publică a Caietului de sarcini al IPNA Compania „Teleradio-Moldova”. Obligarea CO să prezinte rapoarte la fiecare șase luni și nu doar în Parlament, ci și în cadrul unor evenimente publice speciale;
- introducerea obligativității unor audieri parlamentare anuale pe marginea activității CCA, cu rapoarte prezentate de toate părțile interesate, inclusiv de societatea civilă;
- includerea mecanismelor de responsabilizare a CCA în ansamblu și a fiecărui membru al CCA pentru aplicarea prevederilor Codului Audiovizualului;
- accelerarea procesului de trecere la televiziunea digitală în mod transparent și fără excluderea unor radiodifuzori de pe piața media;
- excluderea și descurajarea utilizării de către autoritățile publice a mass-media în calitate de instrument de propagandă politică, precum și crearea de condiții egale de dezvoltare a mass-media prin desființarea monopolului și a concentrării proprietății mass-media prin adoptarea Proiectului de lege privind deetatizarea publicațiilor periodice din Republica Moldova;
- elaborarea și implementarea unor mecanisme clare și transparente de utilizare a banilor publici în mass-media. Adoptarea proiectului de lege cu privire la ajutoarele de stat pentru dezvoltarea presei;

- asigurarea transparenței și accesului liber la informația cu privire la proprietățile mass-media, inclusiv asupra informației despre tirajele de presă și structurile de holding mass-media.

e) Reorganizarea administrativ-teritorială și cea a administrației publice

În viziunea liberală, teritoriul Republicii Moldova trebuie să fie organizat sub aspect administrativ reieșind din posibilitățile economice ale unității administrativ-teritoriale, din interesele cetățenilor și nu în interesul puterii centrale, ceea ce va permite administrației publice libera desfășurare a activităților economice, ca și aplicarea cu succes a programelor de reformă economică. Administrația publică trebuie să fie aproape de cetățean și în serviciul acestuia.

O administrație publică modernă și eficientă presupune: îmbunătățirea calității serviciilor publice și asigurarea lor la cele mai mici costuri posibile, în termeni de impozite și taxe; pregătirea profesională continuă a funcționarilor publici; introducerea metodelor moderne de management; stabilirea unei structuri a administrației publice în funcție de obiectivele prioritare de dezvoltare durabilă a Republicii Moldova.

Administrația publică trebuie reorganizată pe baza eficienței, transparenței, a accesului liber la informațiile publice, a adaptabilității la cerințele populației, a nediscriminării, a principiilor proporționalității, subsidiarității și parteneriatului public-privat, urmărindu-se:

- ridicarea eficienței funcționării aparatului administrativ, combaterea favoritismului și a corupției în rândurile funcționarilor publici;
- raționalizarea structurii aparatului administrației publice la toate nivelurile, în vederea creării unui cadru instituțional eficient și durabil, dedicat supremației legii și acordării unor servicii publice calitative populației;
- consolidarea administrației locale prin autonomia financiară și patrimonială;
- dezvoltarea unui serviciu public meritocratic, format din funcționari publici selectați, evaluați și promovați în baza calităților profesionale și performanței în îndeplinirea sarcinilor de serviciu;
- ridicarea eficienței funcționării aparatului administrativ, prevenirea și combaterea favoritismului și a corupției în rândurile funcționarilor publici.

II. POLITICA ECONOMICĂ

Programul economic al PL urmărește realizarea următoarelor **obiective economice strategice**:

- Creștere economică durabilă în mărime de 7-10% anual;
- Creșterea veniturilor populației astfel ca salariul mediu să se dubleze în următorii 4 ani;
- Crearea locurilor de muncă noi și repatrierea treptată a cetățenilor aflați peste hotarele republicii;
- Asigurarea egalității șanselor pentru toți cetățenii;
- Obținerea statutului de țară cu economie de piață liberă și funcțională din partea instituțiilor Uniunii Europene.

În scopul realizării obiectivelor economice, PL își propune implementarea următoarelor **măsuri cu caracter stimulatoriu**:

- asigurarea stabilității macroeconomice prin intermediul instrumentelor monetare, astfel ca să fie asigurat un nivel acceptabil al inflației și o stabilitate a cursului de schimb valutar;
- promovarea unei politici monetare active în vederea creșterii accesului la resursele creditare bancare și reducerea costului creditelor bancare prin încurajarea unei concurențe veritabile pe piețele bancare;
- dezvoltarea instituțiilor Fondurilor de Investiții, Fondurilor de pensii private, Companiilor de asigurări investiționale ca alternativă a instituțiilor bancare și ca furnizori de capital

pentru a face concurență sistemului bancar, impulsionând astfel activitatea de investire a băncilor în sectorul real al economiei;

- promovarea mai agresivă a proceselor investiționale prin implementarea conceptului “Statul – partener al sectorului privat”, conform căruia instituțiile publice se vor afla realmente în serviciul sectorului privat;
- asigurarea unei concurențe libere și a accesului liber la proiectele economice din țară pentru toți agenții economici locali și internaționali;
- dezvoltarea alternativelor private la serviciile oferite de stat, cum ar fi sistemul de pensii private, sistemul de asigurare medicală privată etc. și oferirea dreptului de alegere liberă între serviciile publice sau private;
- stimularea unei implicări mai active a tineretului în procesele economice prin acordarea de facilități fiscale întreprinderilor ce angajează tineri, inclusiv fără experiență;
- identificarea sectoarelor-cheie pentru economia națională și acordarea unor facilități suplimentare pentru dezvoltarea acestora, fără ca să fie afectate celelalte ramuri economice;
- încurajarea dezvoltării ramurilor economice cu o încărcătură tehnologică ridicată pentru a facilita aplicarea pe larg a realizărilor progresului științific și a inovațiilor;
- asigurarea unui sistem corect de remunerare a muncii, astfel ca salariile să fie echilibrate în funcție de nivelul de educație a salariatului, vechimea în muncă, condițiile de muncă, experiența și performanțele sale.

Elemente de politică economică

1) Dezvoltarea sectorului privat

Sectorul privat este baza funcționării economiei naționale și principala sursă de investiții și creștere economică. Succesul reformelor economice depinde în mod direct de gradul de implicare a sectorului privat în procesele economice. În această ordine de idei, PL își propune să optimizeze cadrul necesar consolidării acestui sector și consideră necesare:

- cultivarea spiritului de antreprenor prin intermediul sistemului educației publice și organelor de informare în masă prin promovarea succeselor economice ale indivizilor și stimularea inițierii de afaceri în scopul creșterii bunăstării individuale;
- încurajarea fondării întreprinderilor mici și mijlocii prin politici de dezvoltare teritorială, antrenând în acest scop autoritățile locale, pentru a crea centre de afaceri, parcuri industriale și tehnologice, ori concentrări de întreprinderi;
- deschiderea efectivă a sectoarelor economice-cheie pentru participarea capitalului privat și continuarea procesului de privatizare pentru a asigura o mai mare responsabilitate în procesul gestiunii activelor economice;
- asigurarea concurenței libere și accesului liber la procesele economice a tuturor participanților din sectorul privat, public sau agenților economici externi.

2) Rolul statului în economie

PL consideră că statul nu trebuie doar să se retragă din producția bunurilor și serviciilor în domeniile în care sectorul privat și competiția pot avea rezultate mai bune, dar trebuie să răspundă și altor cerințe de care depinde progresul economic, respectiv îmbunătățirea mediului de afaceri și sprijinirea unor domenii unde inițiativa privată nu are încă stimulentele necesare.

În acest, PL vede rolul statului în asigurarea cadrului necesar desfășurării raporturilor economice, limitându-și implicarea în procesele economice din domeniile strategice, de reglementare și control și delegând sectorului privat, prin proceduri concurențiale, toate celelalte

atribuții de execuție și exploatare a serviciilor și a patrimoniului aferent, de obținere a veniturilor, de realizare a investițiilor și administrare a activelor economice.

PL va implementa următoarele politici pentru asigurarea cadrului economic necesar asigurării unei creșteri economice durabile:

- urgentarea și asigurarea transparenței privatizării întreprinderilor industriale și restructurarea celor problematice prin atragerea investitorilor străini și prin stimularea instituțiilor financiare pentru creditarea pe termen lung a producătorilor care utilizează tehnologii inovatoare și respectă cerințele ecologice internaționale, folosind în mod judicios scutiri sau înlesniri fiscale;
- protejarea producătorilor locali-exportatori și încurajarea producției tehnologiilor avansate prin crearea parcurilor tehnologice și a zonelor economice libere;
- asigurarea de garanții juridice pentru stimularea rețehnologizării și a investițiilor străine;
- monitorizarea și controlul strict al resurselor energetice la intrarea în Republica Moldova prin contorizarea acestora;
- promovarea unei politici active de stat orientate spre folosirea situației geopolitice favorabile prin implicarea în proiectele internaționale ce țin de construcția conductelor de tranzit de petrol și gaz din țările Asiei Centrale spre țările Europei de Sud-Est prin Republica Moldova;
- restructurarea și privatizarea transparentă a întreprinderilor din sistemul energetic prin atragerea investitorilor străini.

3) Politica monetar-creditară

Obiectivele principale ale politicii monetar-creditare promovate de PL sunt asigurarea creșterii economice durabile, a stabilității prețurilor și a cursurilor de schimb valutar. PL își propune promovarea unei politici monetare active în vederea creșterii accesului la resursele creditare bancare și reducerea costului creditelor bancare prin încurajarea unei concurențe veritabile pe piețele bancare. În acest sens PL își propune:

- asigurarea stabilității macroeconomice prin intermediul instrumentelor monetare existente pentru a oferi un cadru adecvat promovării proceselor investiționale;
- stimularea cererii de consum interne prin intermediul instrumentelor de politică monetară și în special prin reducerea costului capitalului și accesului la sursele de finanțare;
- crearea unui mediu concurențial real pe piața financiar-bancară pentru a stimula competiția și a reduce costurile capitalului;
- dezvoltarea pieței de capital, ca alternativă a pieței bancare, pentru a diversifica oferta de capital;
- liberalizarea pieței de capital și a celei bancare pentru a facilita accesul capitalului străin mai ieftin;
- stimularea consolidărilor pe piața bancară, pentru a contribui la reducerea cheltuielilor de tranzacții și, implicit, a costurilor serviciilor bancare;
- dezvoltarea instituțiilor fondurilor de investiții, de pensii private și companiilor de asigurări investiționale, ca alternativă a băncilor comerciale în furnizarea de fonduri pe termen lung.

4) Politica Bugetar-fiscală

În contextul politicii bugetar-fiscale, programul PL prevede menținerea unui ritm echilibrat de ajustări bugetar-fiscale.

În acest sens, statul trebuie să întreprindă măsuri continue în vederea implementării unor reforme reale și profunde a sistemului fiscal, urmărind:

- anularea sistemului actual de acordare a reeșalonărilor, reducerilor și anulărilor la plata impozitelor, taxelor și contribuțiilor datorate bugetului statului și fondurilor de asigurări sociale. Acest sistem este aservit comenzilor politice, favorizează corupția, deteriorează grav disciplina financiară și bugetară și conduce la scăderea capacității statului de a colecta veniturile sale;
- stimularea competiției loiale, prevenirea și sancționarea practicilor anticoncurențiale, întărirea capacității de supraveghere a pieței financiare, precum și a piețelor în care există monopoluri;
- evitarea dublei impunerii, aplicarea nediscriminatorie a TVA și a accizelor;
- promovarea unei politici fiscale echilibrate și încurajatoare pentru producători și investitori;
- ajustarea procedurii de eliberare a licențelor pentru genurile de activitate la normele și standardele europene, simplificarea eliberării licențelor și autorizațiilor, a înregistrării business-ului și administrării fiscale;
- gestionarea eficientă și transparentă a bugetului, a monedei naționale și a datoriei publice;
- facilitarea accesului la informație prin crearea de site-uri web informative și linii telefonice „hot-line”.

PL va opta pentru realizarea ajustărilor bugetar-fiscale necesare și dezvoltarea unui cadru optim de politici bugetar-fiscale.

În concordanță cu acest obiectiv strategic, PL va susține continuu realizarea următoarelor sarcini:

- accelerarea ajustării structurale bugetare curente;
- reducerea deficitului bugetar, respectând criteriul de performanță privind deficitul bugetului public național;
- eliminarea deficitului bugetar structural mare, coroborată cu viteza de recuperare a economiei și majorarea cheltuielilor de capital de importanță strategică;
- optimizarea cheltuielilor publice;
- consolidarea veniturilor, pasibile de acumulat din economia națională, prin îmbunătățirea administrării fiscale, prin lărgirea bazei de impozitare, prin combaterea fraudelor fiscale și reducerea evaziunii fiscale, prin aplicarea unor strategii coerente de conformare fiscală;
- utilizarea judicioasă a veniturilor, acumulate în bugetele de toate nivelurile, în scopul majorării investițiilor în infrastructură și oferirii asistenței sociale direcționate celor mai vulnerabile segmente ale societății;
- accelerarea procesului de descentralizare financiar-fiscală, asigurând astfel durabilitatea finanțelor publice, inclusiv a celor locale, și reducerea riscurilor bugetar-fiscale;
- promovarea reformelor structurale în vederea constituirii unui sector public cu o situație financiară bună;
- ameliorarea controlului asupra executării bugetului prin aplicarea unor mecanisme de control financiar intern în cadrul instituțiilor administrațiilor centrale și locale.

5) **Politica investițională**

PL își propune crearea condițiilor de îmbunătățire a climatului investițional, care presupune:

1. Stimularea investițiilor private și consolidarea protecției drepturilor investitorilor.
2. Perfecționarea cadrului legislativ în scopul îmbunătățirii activității investiționale, și anume:
 - completarea legislației cu prevederi legale și promovarea practicilor internaționale ce vizează: investițiile în capital fix, activitatea investițională sub forma investițiilor capitale, capitalul de risc, asigurarea și reasigurarea investițiilor etc.;

- completarea Legii cu privire la dezvoltarea regională în Republica Moldova cu stipulări privind măsurile de îmbunătățire a atractivității investiționale a regiunilor defavorizate, în scopul atragerii mai eficiente a investițiilor în cadrul acestora;
- completarea Legii cu privire la piața valorilor mobiliare cu prevederi ce vizează implementarea și utilizarea instrumentelor financiare derivate;
- completarea Legii cu privire la piața valorilor mobiliare cu compartimentul „Valori mobiliare ipotecare”;
- completarea Legii cu privire la leasing, cu stipulări ce vizează susținerea de stat a agenților economici ce contractează utilaje pentru activități productive în leasing;
- perfectarea cadrului legal de stimulare a activității investiționale prin elaborarea unei legi distincte care ar întruni toate prevederile ce vizează: facilitățile acordate investitorilor, modul de solicitare ale acestora, sectoarele prioritare pentru promovarea investițiilor, direcționarea investițiilor în regiuni defavorizate etc.;

3. Perfecționarea cadrului instituțional în scopul îmbunătățirii activității investiționale, și anume:

- înființarea Comisiei de Stat pentru proiecte investiționale, care au importanță prioritară pentru dezvoltarea economiei naționale;
- înființarea Oficiilor/Agențiilor de promovare, coordonare, monitorizare a investițiilor în regiunile defavorizate etc.;
- crearea, în scopul realizării unor evaluări periodice a riscurilor aferente activității investiționale în sectorul real al economiei, a unei Agenții Naționale de Evaluare a Riscurilor care ar elabora o metodologie proprie de evaluare a riscului investițional aferent economiei Republicii Moldova;
- împuternicirea Organizației de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor din cadrul Ministerului Economiei, cu atribuții privind asistența companiilor autohtone și investitorilor străini la soluționarea disputelor investiționale și acordarea asistenței agenților economici în vederea identificării, evaluării și diminuării riscurilor investiționale;
- atribuirea MIEPO cu funcții de sensibilizare a ministerelor ramurale și ale agenților economici cu privire la tendințele mondiale în vederea elaborării strategiilor realiste și adecvate de dezvoltare și orientare a procesului investițional.

4. Îmbunătățirea climatului pentru investiții externe: stimularea ISD, în special în sectorul de producere; atragerea în economia națională a investițiilor strategice și asigurarea suportului realizării proiectelor investiționale ale acestora; atragerea investițiilor, inclusiv a celor străine, destinate modernizării economiei prin intermediul inovării și transferului tehnologic; simplificarea reglementărilor de afaceri.

Urmând prevederile PL cu referință la politica bugetar-fiscală, se va opta pentru:

- a inversa în anii următori deteriorarea poziției structurale din 2009, menținând în același timp prioritățile în domeniul investițiilor publice și cheltuielilor sociale;
- monitorizarea procesului de definire a noțiunii de „venit reinvestit” pentru îmbunătățirea mecanismului de aplicare a facilităților oferite în achitarea impozitului pe venitul persoanelor juridice.

6) **Politica industrială**

Obiectivele principale ale politicii industriale promovate de PL sunt crearea și consolidarea unui sector industrial puternic ca principala forță motrice a procesului de creștere economică durabilă.

În acest sens PL își propune:

- identificarea sectoarelor industriale-cheie (industria alimentară, ușoară, construcțiile, energetică, etc.) și crearea condițiilor reale de dezvoltare;

- stabilirea rapoartelor de parteneriat dintre administrația publică și întreprinderile industriale în vederea identificării tuturor problemelor în activitatea întreprinderilor și soluționarea cât mai rapidă a lor;
- privatizarea întreprinderilor industriale publice în scopul creșterii eficienței de gestiune a activelor economice;
- crearea condițiilor reale de creștere a competitivității sectoarelor industriale din republică, comparativ cu sectoarele similare de peste hotare. Stimularea și protejarea producătorului intern;
- încurajarea dezvoltării ramurilor economice cu o încărcătură tehnologică ridicată, pentru a facilita aplicarea pe larg a realizărilor progresului științific și a inovațiilor;
- crearea condițiilor de asociere și consolidare a întreprinderilor industriale pentru a le crește gradul de competitivitate pe piețele de export;
- lichidarea rapidă și valorificarea activelor întreprinderilor insolabile în scopul asigurării unei utilizări cât mai eficiente a resurselor existente.

7) Politica în domeniul agriculturii

Nerestituirea terenurilor de pământ foștilor proprietari sau urmașilor acestora a fost una din marile greșeli în dezvoltarea agriculturii Republicii Moldova. Cu toate acestea, în urma împrumutării unor categorii de cetățeni din mediul rural cu pământ, în agricultură s-a produs totuși o schimbare – trecerea pământului din proprietatea statului sovietic în proprietatea privată. Această împrumutură nu a fost sprijinită de stat, ba, din contra, s-a făcut mult rău. Atribuirea terenurilor nu s-a făcut la timp, proprietarii erau purtați de la un cabinet la altul, cei care doreau să-și prelucreze pământul individual erau forțați, prin modificarea Legii din 1995, să formeze mini-colhozuri. În loc să fie eliberați de impozite, ajutați, prin credite tehnice, eliberați pensionarii titulari de plata în fondul social, ajutați, printr-un program de stat, în procurarea semințelor, îngrășămintelor, a inventarului agricol performant, organizarea și funcționarea piețelor agricole etc., proprietarii de pământ au fost lăsați în voia sorții.

PL consideră că viitorul agriculturii republicii poate fi numai în baza proprietății private asupra pământului, iar forma de activitate – privat-familială, de tip european, care îmbină activitatea productivă cu viața familială și care s-a dovedit a fi eficientă și rezistentă în lumea capitalistă, iar cei care nu au această posibilitate (din motive de sănătate, vârstă înaintată etc.), se pot organiza în asociații, societăți comerciale, etc. și doar la dorința lor. Sprijinul statului trebuie acordat în mod echilibrat tuturor structurilor, prin subvenții, având în vedere metodele și practicile europene.

Fiind tradițional o țară agrară, criza în agricultură a afectat toate sferele activității umane și de producere: piața muncii, nivelul de trai al populației, dezvoltarea industriei de prelucrare la sate etc. Această criză arată politica statului față de proprietatea privată asupra pământului și a dezvoltării gospodăriilor țărănești.

PL consideră că pentru dezvoltarea agriculturii este nevoie de:

- oferirea de către stat a creditelor, inclusiv a celor tehnice proprietarilor de pământ în condiții avantajoase;
- liberalizarea pieței funciare și stabilirea unui preț normativ real al pământului în funcție de bonitate și echilibrarea intereselor ambelor părți în procesul de vânzare-cumpărare a pământului;
- liberalizarea și demonopolizarea pieței factorilor de producție (semințe, îngrășămintele, pesticide ș.a.), care va diminua costurile de producție, mărind și diversificând oferta de produse agricole;

- dezvoltarea continuă a instituțiilor nebankare, asociații de economii și împrumut; fondarea cu sprijinul statului a unei bănci rurale care să acorde credite pe o durată medie și lungă la dobânzi accesibile și rezonabile;
- stimularea creării întreprinderilor mixte în sate în scopul prelucrării și comercializării produselor moldovenești pe piețele străine;
- implementarea unei politici de instruire a fermierilor în domeniile marketing-ului, managementului financiar și bancar etc.;
- diversificarea piețelor de desfacere a produselor agro-alimentare;
- împrăștierea cetățenilor cu pământ în satele, în care pământul a rămas în proprietatea statului și nu este utilizat, sub pretextul apartenenței la instituțiile științifice și experimentale.

8) Politica în domeniul dezvoltării rurale și modernizării satelor

Dezvoltarea rurală a R.Moldova va fi accelerată, pentru a diminua disparitățile teritoriale în dezvoltarea socio-economică și pentru a reduce numărul de zone considerate a fi cele mai sărace și nedezvoltate. În acest scop vor fi întreprinse următoarele măsuri:

- acordarea asistenței în asigurarea localităților rurale cu documentație de urbanism, precum și la elaborarea planurilor de urbanism și de amenajare a teritoriului, pentru promovarea dezvoltării durabile și armonioase a regiunilor, localităților și teritoriilor;
- asigurarea tuturor localităților cu acces la rețeaua drumurilor publice;
- refacerea și dezvoltarea infrastructurii de bază, respectiv drumuri, apă, canalizare, gazificare și gestionare a deșeurilor;
- modernizarea și dezvoltarea rețelelor energetice, promovarea utilizării resurselor energetice regenerabile specifice zonei rurale;
- crearea facilităților pentru tinerii specialiști în scopul încadrării în muncă în mediul rural;
- direcționarea investițiilor străine și republicane către localitățile rurale;
- promovarea de cursuri de recalificare gratuite pentru populația rurală, pentru reducerea șomajului și a dependenței de producția agricolă;
- stimularea diversificării activităților economice, altele decât cele agricole și a serviciilor din mediul rural;
- extinderea serviciilor medicale în mediul rural, prin crearea oficiilor pentru medici de familie și acordarea stimulentei de stabilire în mediul rural;
- dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, promovarea artei populare și a tradițiilor culturale locale;
- corelarea politicilor publice de dezvoltare sectorială: infrastructură și transporturi, creșterea ocupării forței de muncă, dezvoltare rurală, educație și sănătate, mediu și promovarea parteneriatului public-privat în scopul excluderii diferenței dintre nivelul de trai din zona rurală și cea urbană.

9) Politica în domeniul infrastructurii drumurilor și transportului

În domeniul infrastructurii drumurilor și transportului, PL va acționa pe următoarele direcții:

- Asigurarea realizării Strategiei în transportul terestru pentru anii 2008 – 2017;
- Elaborarea și implementarea sistemului nou de întreținere a drumurilor;
- Implementarea tehnologiilor noi la reabilitarea drumurilor;
- Elaborarea și implementarea Strategiei Securității Rutiere pentru anii 2011 – 2020, conform cerințelor Comisiei Europene;
- Realizarea programului de optimizare a rutelor de transport auto de călători;
- Realizarea programului de restructurare a Căii Ferate din Moldova;
- Atragerea companiilor *Low cost* în domeniul transportului aerian din Republica Moldova.

10) Politica în domeniul Societății Informaționale

Conceptul de Societate Informațională acoperă toate sectoarele Programului Partidului Liberal. Scopul principal este crearea unei societăți care să asigure participarea la actul de guvernare a tuturor cetățenilor, prin creșterea capacității de utilizare a serviciilor societății informaționale, reformarea modelelor operaționale la nivelul administrațiilor publice și creșterea eficienței operaționale. În acest context, PL pledează pentru orientarea întregului sector public spre Societatea Informațională - societatea bazată pe cunoaștere, prin implementarea unui cadru strategic, unitar și coerent, cu următoarele direcții prioritare de acțiune:

1. *Direcția e – Guvernare*, care va crea condiții pentru realizarea unui stat funcțional, modern și performant, prin digitalizarea proceselor asociate actului de guvernare pe baza utilizării TIC, lansarea de noi servicii publice electronice și creșterea gradului de acces al populației la aceste servicii.
2. *Direcția e-Economie* va genera creșterea rolului sectorului TIC în promovarea și stimularea dezvoltării economice, a coeziunii sociale și în reducerea decalajelor regionale de dezvoltare.
3. *Direcția e-Sănătate* va asigura cadrul organizatoric și tehnologic pentru accesul securizat la informațiile medicale personale pentru acordarea serviciilor medicale conform principiului “oriunde și oricând”.
4. *Direcția e-Educație* va susține dezvoltarea infrastructurii TIC în învățământul public de toate nivelurile, asigurând șanse egale la informare pentru toți copiii de vârstă școlară, va favoriza dezvoltarea și utilizarea de conținut informatic dedicat pentru toate materiile de învățământ în cadrul procesului de educație publică, va contribui la crearea unor instrumente informaționale puternice, capabile să sprijine cercetarea și mediul universitar, cu posibilitatea de integrare în rețelele europene similare.
5. *Direcția e-Cultură* va susține procesele asociate dezvoltării și conservării patrimoniului cultural prin digitalizare cu asigurarea accesului liber la patrimonial digitalizat.
6. *Direcția e-Justiție* va incorpora perfecționarea cadrului legislativ în scopul impulsivării planurilor de dezvoltare a societății informaționale, cu prioritate a celor de infrastructură și servicii electronice.
7. *Direcția e-Incluziune* în cadrul căreia vor fi create condiții adecvate pentru promovarea intereselor specifice ale utilizatorilor cu handicap și ale celor cu nevoi sociale speciale.
8. *Direcția Infrastructură broadband* va garanta accesul la infrastructura de comunicații electronice de bandă largă - premisă esențială a trecerii la Societatea Informațională prin modernizarea infrastructurii de comunicații și sporirea calitativă și cantitativă a serviciilor de comunicații electronice, susținerea neutralității tehnologice, încurajarea dezvoltării Internetului de bandă largă ca principal suport de transmisie și convergență.
9. *Direcția Securitate Informațională* va asigura creșterea gradului de securitate la nivelul rețelelor de comunicații și a securității informațiilor în scopul creșterii gradului de protecție a cetățeanului, administrației și agenților economici.
10. *Direcția Interoperabilitate* va contribui la dezvoltarea și asimilarea de standarde, norme și metodologii pentru o abordare unitară a proiectării, realizării, implementării și operării serviciilor publice informatizate prin care să se asigure interoperabilitatea și interactivitatea serviciilor electronice.
11. *Direcția Cooperare internațională* va încuraja demersurile de cooperare în zona Europei de Sud-Est pentru crearea unei piețe puternice de TIC, va crea premise pentru integrarea soluțiilor de e-guvernare în ansamblul soluțiilor europene, asigurându-se interconectarea cu sisteme similare din UE.

12. *Direcția e-Democrație* va susține formele de democrație participativă, inclusiv dezvoltarea platformei pentru implementarea votului electronic.

III. **Politica în domeniul protecției sociale**

Politica PL în domeniul protecției sociale constă în:

- asigurarea armonizării între standardele și practicile în domeniul social din republică cu standardele și practicile Uniunii Europene;
- reorientarea cheltuielilor publice în vederea reducerii substanțiale a sărăciei;
- protejarea categoriilor de populație aflate în situații de dificultate/risc în sistemul de piață liberă;
- perfecționarea cadrului legal al sistemului de protecție socială;
- elaborarea, adoptarea și implementarea Strategiei de unificare a sistemului de pensionare;
- integrarea în societate a persoanelor cu dizabilități;
- dezvoltarea măsurilor de protecție a copiilor bazate pe principiul comunității, în special în localitățile rurale;
- raționalizarea beneficiilor pentru copii și sporirea eficacității asistenței pentru familiile nevoiașe;
- eliminarea factorilor ce limitează accesul la învățământ pentru copiii din familiile nevoiașe și îmbunătățirea accesului acestora la învățământul primar și secundar, în special în localitățile rurale;
- introducerea schemelor private de pensionare;
- majorarea pensiilor reieșind din coșul minim de consum;
- dezvoltarea programului anti-șomaj în scopul stabilirii numărului real al șomerilor pentru angajarea în câmpul muncii și reprofilării lor spre profesiile cerute de conjunctura economică;
- eliberarea de impozitul pe venit a cetățenilor cu un venit mai mic decât coșul minim de consum și reducerea impozitelor pe venit al cetățenilor, realizând astfel garanția constituțională a unei vieți decente;
- crearea condițiilor pentru angajarea tineretului în câmpul muncii, inclusiv prin acordarea înlesnirilor fiscale agenților economici ce oferă locuri de munca tinerilor specialiști;
- utilizarea mecanismelor financiare bazate pe principiile economiei de piață (de exemplu, asociații de economii și împrumut) în sfera construcției spațiului locativ, care ar permite construcția apartamentelor, în deosebi pentru tineret, cu termen lung de achitare (15-20 ani), crearea locurilor de muncă în construcții și industria materialelor de construcții;
- restituirea depozitelor populației din Banca de Economii prin utilizarea combinată a resurselor bugetare, a emiterii hârtiilor de valoare.

IV. **Politica în domeniul educației**

Viziunea liberală în domeniul educației pornește de la conceptul primordialității educației într-o societate civilizată. Asigurarea accesului la educație de calitate pentru toți cetățenii, indiferent de gen, etnie, confesiune religioasă, este un drept fundamental al fiecărui cetățen. În acest concept, statul vine să sprijine învățământul obligatoriu până la ciclul gimnazial și accesul la celelate trepte ale sistemului educațional: liceu și studii superioare. PL pledează în favoarea promovării educației pentru democrație în instituțiile de învățământ, care va contribui la pregătirea civică a cetățenilor, capabili să se integreze în societate atât din punct de vedere profesional, cât și din punct de vedere civic. Formarea deprinderilor fiecărei persoane de a învăța pe parcursul întregii vieți, de a se perfecționa, de a interpreta informațiile și de a folosi cunoștințele în soluționarea problemelor trebuie să devină pivotul curriculei școlare și universitare, educația contribuind la dezvoltarea durabilă a societății, modernizarea acesteia în baza cunoașterii.

Pentru aceasta este nevoie de:

- perfecționarea cadrului legislativ în domeniul educației cu racordarea lui la normele europene;
- asigurarea autonomiei instituționale;
- descentralizarea și depolitizarea sistemului educativ;
- asigurarea accesului la învățământ al tuturor copiilor de vârstă școlară și garantarea șanselor egale de a învăța;
- crearea condițiilor adecvate de funcționare a instituțiilor preșcolare, școlare și universitare;
- perfecționarea continuă a conținuturilor curriculare cu racordarea acestora la modernitatea vieții socio-economice;
- stoparea abandonării de către cadrele didactice a activității pedagogice, prin asigurarea unei remunerări adecvate muncii prestate;
- asigurarea cadrului de dezvoltare a științelor fundamentale și aplicate;
- transformarea școlilor, liceelor și universităților în centre de propagare a științei și a culturii la nivel local, teritorial și republican;
- stimularea concurenței pe piața liberă a manualelor și mijloacelor de învățământ în vederea creșterii calității acestora;
- finanțarea sistemului educațional cu până la 10% din PIB, conform ultimelor tendințe ale Uniunii Europene;
- informatizarea și internetizarea tuturor instituțiilor de învățământ din republică;
- renovarea căminelor și asigurarea studenților cu cămin, stimularea construcțiilor căminelor private. Întregul proces de învățământ din Republica Moldova trebuie să reintroducă spiritul de liberă inițiativă în sistemul de valori al educației, astfel încât întreprinzătorul să-și recâștige locul de maximă importanță în societatea noastră, iar succesul acestuia să fie recunoscut și prețuit de către cetățeni, de comunitățile locale și la nivel societal.

V. Politica în domeniul sănătății

Obiectivele de guvernare ale PL în domeniul sănătății sunt:

- îmbunătățirea stării de sănătate a populației;
- armonizarea legislației și standardelor din domeniul sănătății la standardele europene;
- îmbunătățirea calității serviciilor medicale acordate cetățenilor în cadrul sistemului de asigurări medicale obligatorii, în mod special al mamei și copilului și, respectiv, extinderea categoriilor de persoane asigurate;
- dezvoltarea programelor de prevenire și depistare precoce a maladiilor, de monitorizare a maladiilor contagioase și noncontagioase, de combatere a maladiilor cu impact major asupra sănătății (maladii cardiovasculare, oncologice, TBC etc.);
- creșterea treptată și continuă a resurselor financiare alocate;
- garantarea accesului liber al tuturor cetățenilor la servicii medicale de calitate;
- creșterea veniturilor salariale ale personalului din sistemul de sănătate prin schimbarea mecanismului de salarizare;
- accelerarea procesului de descentralizare în sistemul de sănătate;
- dezvoltarea infrastructurii sistemului de sănătate și dotarea cu echipamente moderne în corespundere cu standardele internaționale prin punerea în aplicare a unui program general de investiții și atragerea de fonduri europene;
- dezvoltarea parteneriatelor public-private în proiecte investiționale;
- informatizarea sistemului de sănătate;
- susținerea în continuare a dezvoltării asistenței medicale primare, în special în mediul rural;
- reabilitarea spitalelor publice conform standardelor UE, eficientizarea și modernizarea lor;
- externalizarea serviciilor non-medicale;

- dezvoltarea serviciului de urgență, inclusiv aerian;
- introducerea sistemului de evaluare a performanțelor;
- majorarea cotei de compensare a medicamentelor pentru persoanele cu venituri mici;
- încurajarea inițiativei private în sistemul ocrotirii sănătății.

VI. Politica de susținere a tineretului și sportului

Tinerii reprezintă un potențial considerabil al dezvoltării societății. Prioritatea PL este implicarea tinerilor în viața publică și realizarea schimbării prin ofensiva tinerilor. În condițiile tranziției spre o nouă etapă politică în Republica Moldova, PL va promova tinerii și va contribui la formarea unei noi generații de politicieni. PL va încuraja autoritățile publice și sfera privată în aplicarea unor politici cu impact în rândul tinerilor. În acest scop, PL are următoarele obiective:

- încurajarea implicării tinerilor în viața publică, inclusiv în politică și promovarea lor în funcții executive ale PL;
- elaborarea unor programe de informare și consultanță pentru tineri, precum și crearea unei rețele regionale și naționale de consultanță în parteneriat cu organizații neguvernamentale;
- accesul tineretului la resurse de creditare a învățământului, cu rambursarea după absolvire într-un termen și la o dobândă avantajoasă;
- stimularea serviciului de voluntariat în instituțiile de stat, în companii private, în organizații neguvernamentale pentru acumularea experienței profesionale și creșterea responsabilității civice;
- adoptarea unui program de construcție a locuințelor de ipotecă pentru tineri cu venituri mici, prin susținerea parțială a statului;
- aplicarea unui sistem de creditare pentru tineri, în special din mediul rural care vor să înceapă o afacere și încurajarea lor prin scutirea de impozite pe termen de 3 ani la începutul activității;
- suplimentarea numărului de locuri la buget în instituțiile de învățământ superior de stat;
- asigurarea studenților cu locuri în cămine. Renovarea actualelor cămine și construcția căminelor în sistem de parteneriat public-privat. Încurajarea și sprijinirea investitorilor pentru construirea unor cămine studentești private;
- acordarea reședinței în localitățile de studiu pe baza carnetului de student, indiferent dacă locuiesc sau nu în cămine;
- stabilirea și dezvoltarea de noi parteneriate între universități din Republica Moldova și din străinătate, astfel încât un număr cât mai mare de studenți să poată avea acces la stagii de formare și de studiu în străinătate, prin introducerea principiului "student cu cel puțin un an de studiu într-o altă universitate europeană";
- realizarea unei reforme în domeniul sistemului de burse prin reglementarea legală a burselor private pentru a încuraja persoanele juridice din sectorul privat să susțină financiar elevii din învățământul profesional, liceal, universitar, precum și doctoranzii;
- majorarea salariilor cadrelor didactice tinere, pentru a elimina salarizarea discriminatorie și acordarea de sporuri salariale în cazul optării pentru mediul rural;
- sporirea investițiilor în bazele sportive prin implicarea administrației publice locale și a întreprinzătorilor autohtoni;
- dezvoltarea sportului de masă prin promovarea educației fizice în școală, familie, societate;
- asigurarea accesului gratuit la bazele sportive publice pentru tinerii din familiile cu venituri mici;
- crearea condițiilor pentru practicarea sportului de către persoanele cu handicap, organizarea unor competiții republicane ale sportivilor cu handicap, dezvoltarea sportului de performanță pentru persoane cu handicap și participarea celor mai buni sportivi la competiții internaționale;

- susținerea de către stat și promovarea tinerilor care înregistrează succese remarcabile în activități sportive pentru a dezvolta sportul de performanță.

VII. **Politica în domeniul culturii**

Cultura și spiritualitatea este flacăra vie a unei societăți, care își dorește să aibă cetățeni activi, deschiși pentru exercițiul democratic. Pentru a asigura o dezvoltare echilibrată a societății, este necesară o finanțare adecvată a tuturor instituțiilor culturale. PL pledează pentru instituirea unui sistem complex de evidență, salvagardare și dezvoltare a patrimoniului cultural, care este parte integrantă a culturii românești.

Politica PL în domeniul culturii constă în:

- reforma sistemului de finanțare a culturii;
- eliminarea consecințelor negative ale politicii comuniste a moldovenismului din domeniul culturii;
- promovarea unor politici culturale bazate pe unitatea de cultură, istorie, patrimoniu, tradiții și limbă între Republica Moldova și România;
- combaterea fenomenelor de deznaționalizare și rusificare adâncite în perioada guvernării comuniste;
- sprijinirea programelor de dezvoltare culturală a satelor;
- promovarea managementului de performanță în toate instituțiile culturale ale statului în scopul revigorării și perfecționării întregului sistem;
- asigurarea condițiilor favorabile creației culturale și protejării patrimoniului cultural;
- elaborarea unui sistem sigur de protejare a dreptului de autor și remunerarea creatorului în conformitate cu valoarea și nivelul de difuzare a operelor sale;
- stabilirea salariilor lucrătorilor muzeelor, bibliotecilor, arhivelor și altor instituții de cultură la nivelul salariului mediu pe republică;
- privatizarea și darea în arendă a instituțiilor de cultură din localitățile rurale doar cu păstrarea specificului activității acestora;
- reconstrucția și revigorarea activității caselor și căminelor culturale;
- subvenționarea activității editorial-poligrafice pe bază de concurs polivalent;
- promovarea turismului cultural, susținerea artizanatului și a meșteșugurilor populare;
- integrarea patrimoniului cultural național în sistemul valorilor culturale europene;
- informatizarea tuturor bibliotecilor și completarea fondurilor de carte în limba română;
- restaurarea obiectelor din patrimoniul național (muzeele, mănăstirile, bisericile, alte edificii de valoare națională);
- majorarea salariilor lucrătorilor din domeniul culturii, cel puțin până la nivelul coșului minim de consum.

VIII. **Politica în domeniul mediului înconjurător**

PL consideră protecția mediului înconjurător drept un domeniu prioritar pentru Republica Moldova și o condiție inherentă pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

PL consideră că dezvoltarea durabilă reprezintă politica bazată pe responsabilizarea și educația întregii societăți privind protecția mediului, politică ce trebuie să fie marcată de trecerea de la o abordare bazată pe constrângere la una bazată pe stimulente. PL va dezvolta o politică de mediu activă și integrată, pentru a face față provocărilor de ordin economic, atunci când obiectivele de mediu par a limita competitivitatea industrială și creșterea economică. În acest context, PL își propune dezvoltarea unei politici naționale de mediu bazată pe următoarele principii generale:

- a) *principiul precauției* cu privire la activitățile cu impact asupra calității mediului;
- b) *principiul prevenirii poluării* și a riscurilor ecologice;

- c) *principiul conservării biodiversității*, a moștenirii culturale și istorice;
- d) *principiul "poluatorul și utilizatorul plătește"*, care presupune plăți directe obligatorii atât pentru cei care poluează mediul, cât și pentru cei care utilizează resursele naturale;
- e) *principiul stimulării activităților de redresare a mediului* (prin acordarea de subvenții, credite etc.).

Printre obiectivele specifice ale politicii de mediu propuse de PL se numără următoarele:

- îmbunătățirea calității apei și a accesului la infrastructura de apă și apa uzată, prin asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în zonele urbane și rurale;
- dezvoltarea sistemelor durabile de management al deșeurilor prin perfecționarea rețelei de colectare, transportare, depozitare, neutralizare și reciclare a deșeurilor și reducerea numărului de zone poluate istoric;
- îmbunătățirea calității fondului funciar prin dezvoltarea unui program național de amenajare și utilizare durabilă a solurilor și de combatere a eroziunii solurilor;
- protecția și îmbunătățirea biodiversității și a patrimoniului natural, prin dezvoltarea rețelei naționale de arii protejate, acordându-se atenție sporită speciilor de floră și faună amenințate cu dispariția, precum și celor cu valoare economică ridicată. Se va urmări ca reconstrucția ecologică a unor sisteme deteriorate să contribuie la asigurarea unei stări favorabile de conservare a speciilor cu vulnerabilitate ridicată. Conservarea zonelor umede din bazinul râurilor Nistru și Prut, prin dezvoltarea unor măsuri de reconstrucție ecologică bazate pe principii moderne de management durabil, inclusiv prin controlul riguros al surselor de poluare, reprezintă una din prioritățile majore privind protecția mediului în context transfrontalier;
- reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale, prin sporirea capacității de prevenire, control și intervenție, prin realizarea unui sistem perfecționat de monitorizare integrată a factorilor de mediu, realizarea unui sistem informațional eficient, care să poată răspunde în timp real unor situații de urgență;
- dezvoltarea unor sisteme de automonitorizare la agenții economici a căror activitate are un impact deosebit asupra mediului și care prezintă un grad sporit de risc la poluări accidentale;
- implementarea unui mecanism de aplicare efectivă a legislației de mediu și adoptarea sistemului de norme, standarde și reglementări compatibile cu exigențele Uniunii Europene;
- întărirea capacităților instituționale și formarea competențelor necesare realizării unui parteneriat între instituțiile de mediu din Republica Moldova și cele ale Uniunii Europene, asigurându-se astfel suportul administrativ necesar valorificării oportunităților și avantajelor majore oferite în cadrul strategiilor și instrumentelor destinate sprijinirii republicii noastre în procesul de pregătire pentru aderare.
- descentralizarea sistemului instituțional prin aplicarea consecventă a principiului autonomiei administrative și a principiului "poluatorul plătește". În acest context, se vor stabili competențe de protecție a mediului la nivelul comunităților locale reprezentate de autoritățile locale și se vor încuraja politicile preventive de protecție a mediului la nivelul agenților economici, cu efecte în reducerea cheltuielilor bugetare;
- aplicarea instrumentelor financiare pentru preluarea acquis-ului comunitar, în special în ceea ce privește domeniul exploatarea apei, protecției mediului în industrie, agricultură, protecția solului și a terenurilor degradate, producția organică și certificarea produselor organice;
- dezvoltarea capitalului uman din domeniul mediului prin îmbunătățirea sistemului educațional formativ și informativ, promovarea cercetării științifice și promovarea unor lucrări specifice. Crearea de noi locuri de muncă în domeniul mediului și reducerea șomajului prin reconversia forței de muncă;

- constituirea și gestionarea judicioasă a fondurilor ecologice, ca principal instrument în realizarea obiectivelor prioritare de mediu;
- perfecționarea cadrului juridic și instituțional pentru facilitarea și stimularea dialogului între autorități și societatea civilă asupra strategiei, politicilor, programelor și deciziilor privind mediul și dezvoltarea socio-economică;
- sprijinirea tendințelor de extindere a Fondului Forestier până la 17 la sută din teritoriul național;
- stimularea cooperării transfrontaliere, regionale și continentale a ecologiștilor moldoveni;
- dezvoltarea capacităților ONG, fortificarea comunității neguvernamentale de mediu și integrarea acestei comunități în comunitatea ecologică europeană;
- scutirea de taxe a tehnologiilor moderne, non-poluante aduse la unitățile economice și a echipamentului destinat energiilor alternative, biogazului etc.;
- susținerea unui Program Național de informare, conștientizare și educație ecologică.

IX. Politica în domeniul relațiilor interetnice

PL promovează o politică europeană, liberală, față de toate grupurile etnice care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova. Protejarea drepturilor minorităților naționale, în armonie cu populația românească a statului, este o prioritate a PL. Partidul Liberal consideră că politica statului și atitudinea populației românești majoritare față de grupurile etnice din Republica Moldova nu poate fi decât una europeană, democratică și tolerantă, garantându-le și asigurându-le condiții adecvate de incluziune societală prin:

- integrarea lingvistică nestingherită a tuturor reprezentanților minorităților etnice din republică;
- păstrarea, afirmarea și dezvoltarea identității etnice, culturale, religioase și lingvistice prin studierea în limba maternă în școlile primare și trecerea treptată la studierea în limba oficială română la celelalte trepte ale sistemului educațional, pentru a asigura minorităților acces liber la educația în una din limbile Uniunii Europene;
- eliminarea oricărei forme de extremism, șovinism, antisemitism;
- combaterea discriminării;
- încurajarea dialogului interetnic.

X. Politica în problema transnistreană

Partidul Liberal consideră că una din precondițiile de bază în procesul de soluționare a problemei transnistrene o reprezintă retragerea neîntârziată, deplină și necondiționată a trupelor, echipamentelor și munițiilor ruse din raioanele din stânga Nistrului, în conformitate cu voința suverană a poporului Republicii Moldova și cu angajamentele internaționale asumate de Federația Rusă la summit-ul OSCE de la Istanbul din anul 1999.

PL militează pentru lărgirea și aprofundarea prezenței internaționale în regiune, inclusiv punerea în aplicare a unui mecanism european de soluționare a conflictului și invitarea în regiune a unui contingent de forțe de pace internaționale, care să înlocuiască actuala structură de menținere a păcii.

PL constată lipsa de rezultate în procesul actual de soluționare a conflictului transnistrean. Partidul Liberal consideră că UE și SUA trebuie să dobândească statutul de membri deplin la masa negocierilor, ceea ce ar conferi un nou impuls procesului de soluționare a conflictului, în cazul deblocării tratativelor din punctul mort în care se află.

Pentru a spori eficiența procesului, indiferent de blocaje, PL pledează pentru stabilirea unui dialog permanent cu Uniunea Europeană și SUA în vederea soluționării problemei transnistrene și în vederea încheierii unui acord de parteneriat cu Ucraina cu acest scop.

PL consideră prioritară respectarea drepturilor cetățenilor Republicii Moldova, locuitori ai regiunii transnistrene. Protejarea acestor drepturi, inclusiv prin acțiuni juridice, cu asistența societății civile, va deveni una din prioritățile PL. Implicarea societății civile, a mass-media este deosebit de importantă pentru promovarea valorilor democratice.

Informarea veridică a cetățenilor din această regiune despre evoluțiile reale din Republica Moldova trebuie să devină una din prioritățile autorităților centrale, aceste acțiuni fiind sprijinite de Partidul Liberal.

PL va promova elaborarea unei strategii de soluționare a problemei transnistrene, care să includă elementele de mai sus. În același context, vor fi luate în calcul și propunerile Baroului Avocaților din New York, care vizează acțiuni legale pentru soluționarea conflictului din regiunile de est ale Republicii Moldova. PL va readuce în acest cadru și propunerile de Democratizare, Decriminalizare și Demilitarizare a regiunii.

Aplicarea acestor măsuri ar urma să conducă la demilitarizarea regiunii, la organizarea de alegeri libere și democratice, la implicarea mai activă a societății civile în soluționarea problemelor regiunii. Concetățenii noștri din regiunea transnistreană trebuie integrați informațional, cultural, civic, social, economic și politic în spațiul vieții publice din Republica Moldova. Implicarea activă a populației din stânga Nistrului în procesele politice din Republica Moldova va apropia în bună măsură soluționarea conflictului transnistrean.

XI. Politica externă și integrarea europeană

Politica externă a PL se va axa pe protejarea intereselor naționale ale Republicii Moldova, pe construcția unor alianțe și parteneriate externe în măsură să garanteze independența, suveranitatea și integritatea teritorială a statului, aderarea la Uniunea Europeană, relații economice reciproc avantajoase, protecția cetățenilor Republicii Moldova aflați la muncă peste hotare.

Prioritatea absolută a PL o constituie aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Integrarea europeană este pentru Partidul Liberal obiectivul major în politica sa internă și externă, promovat cu consecvență și determinare. Vom depune eforturi pentru a avansa în relațiile speciale cu partenerii strategici și de importanță, pe calea europenizării și dezvoltării Republicii Moldova.

PL pledează pentru dezvoltarea unor relații de conlucrare cu organizațiile internaționale, care sunt importante pentru dezvoltarea Republicii Moldova. În același timp, PL va construi raporturi cu partidele politice și asociațiilor politice internaționale în care să promoveze interesele naționale ale Republicii Moldova și viitorul său democratic și european.

PL va contribui la construcția unor relații economice reciproc avantajoase cu o serie de state și organizații, care să sprijine ascensiunea economică a Republicii Moldova de la periferia economică a Europei, spre un stat care susține modernizarea și dezvoltarea industrială în baza tehnologiilor noi. Pledăm, în acest scop, pentru dezvoltarea unei diplomații economice eficiente și puternice.

O altă prioritate a diplomației Republicii Moldova și a serviciului consular va fi protecția cetățenilor Republicii Moldova, în special a celor aflați la muncă peste hotare.

Direcțiile principale de politică externă ale Partidului Liberal sunt următoarele:

aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană într-un orizont de timp mediu, prin implementarea rapidă a reformelor interne. Căile prin care PL vede integrarea europeană sunt în primul rând interne. În acest context, PL dorește tratarea Republicii Moldova conform criteriului de performanță și merit. Pe plan extern, PL va pleda pentru apropierea aderării

Republicii Moldova la UE prin includerea sa în pachetul țărilor Balcanilor de Vest sau într-un proiect separat;

- Semnarea documentului de Parteneriat strategic cu SUA;
- Îndeplinirea integrală a angajamentelor internaționale asumate față de Consiliul Europei și UE în domeniul dezvoltării și democratizării interne a Republicii Moldova și anume în vederea consolidării instituțiilor democratice, respectării drepturilor și libertăților omului, asigurării independenței mass-media, asigurării independenței justiției;
- Promovarea semnării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană;
- Dobândirea dreptului de liberă circulație a cetățenilor Republicii Moldova în țările UE prin implementarea unei foi de parcurs, similare celor din Balcanii de Vest;
- Semnarea acordurilor bilaterale de protecție a drepturilor cetățenilor Republicii Moldova aflați la lucru în statele Uniunii Europene, în Rusia și alte state.
- Negocierea și semnarea Acordului Aprofundat și Comprehensiv de Liber Schimb cu Uniunea Europeană;
- Încheierea unor parteneriate politico-economice cu statele membre ale UE, ce sprijină perspectivele de aderare ale Republicii Moldova la Uniunea Europeană;
- Valorificarea cadrului regional de cooperare oferit de UE prin participarea activă la Parteneriatul Estic al Uniunii Europene și alte inițative regionale;
- Dezvoltarea unui Parteneriat Strategic European cu România și valorificarea cunoștințelor și experienței românești în procesul de aderare la UE și a relațiilor acestui partener în cadrul UE;
- Stabilirea unui parteneriat reciproc avantajos cu Ucraina;
- Promovarea unor relații bilaterale cu Federația Rusă, bazate pe respect reciproc. PL susține un dialog realist și reciproc avantajos cu Rusia, în baza respectării principiilor stabilite în Tratatul de bază semnat în 2001 – a independenței, suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova. În acest sens, rămânem fermi pe poziția conform căreia retragerea completă a tuturor trupelor, munițiilor și echipamentelor ruse din Republica Moldova va contribui la stabilirea unui climat de siguranță pentru cetățeni, la soluționarea conflictului din raioanele de est ale Republicii Moldova.
- Diversificarea surselor și piețelor de energie, ceea ce ar elimina dependența de un singur furnizor - Federația Rusă, care a utilizat aceste resurse în scopuri politice;
- Utilizarea condițiilor preferențiale pe care le-a oferit UE pentru promovarea economiei Republicii Moldova;
- Diversificarea piețelor de desfacere pentru produsele naționale;
- Implementarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului NATO-Republica Moldova (IPAP) actualizat, informarea veridică a populației privind rolul și importanța NATO în procesul de democratizare a Republicii Moldova și a indispensabilității NATO în procesul de integrare europeană. Examinarea, în perspectivă medie și lungă, a inițierii negocierilor asupra Foii de Parcurs (MAP) pentru aderarea Republicii Moldova la NATO.
- Promovarea unei diplomații moderne și eficiente, care să implementeze prioritățile enumerate și a unui serviciu consular, care să lucreze în interesul cetățenilor Republicii Moldova.

XII. Controlul activității Parlamentului, Guvernului și Președintelui Republicii Moldova de către alegători

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și libertățile consacrate prin Constituție: dreptul la viață, la libertatea conștiinței, a credinței, la libera exprimare, dreptul la apărare, la învățatură, la ocrotirea sănătății, dreptul la proprietate privată, la muncă etc. Acestea și alte drepturi sunt traduse în viață de către cele trei puteri: legislativă, executivă și judecătorească.

Mecanismul controlului puterii judecătorești există. Părțile interesate pot exercita căile de atac în instanțele superioare, inclusiv Curtea Europeană pentru Drepturile Omului ca ultimă instanță. Însă mecanismul controlului asupra puterii legislative, executive și a Președintelui Republicii Moldova este insuficient, deoarece deputații aleși nu întotdeauna apără interesele celor care i-au votat. De aceea, PL consideră că cetățeanul trebuie să dispună de dreptul constituțional de a sesiza Curtea Constituțională.

Numai Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției. Garantarea prin Constituție a dreptului cetățenilor de a sesiza în Curtea Constituțională legile și hotărârile Parlamentului, hotărârile și ordonanțele Guvernului, decretele Președintelui Republicii Moldova va deveni în realitate un mecanism democratic, prin care alegătorii vor controla puterea, solicitând anularea legilor, hotărârilor, ordonanțelor și decretelor adoptate nu în interesul statului, societății și al cetățenilor, ci în interesul celor de la putere, al oligarhiei politice și economice.